

KØBENHAVNS MUSEUM, 2018

Vestergade 23-25

KBM4285

Slots- og Kulturstyrelsens J.nr.: 17/08223

Vor Frue Sogn, Sokkelund Herred, Københavns Amt,

Sted- og Sb-nummer: 020306-750

KØBENHAVNS MUSEUM
MUSEUM OF COPENHAGEN

Per Jansson Cand.Mag

Københavns Museum
Stormgade 20
1555 København V
Telefon: +45 33 21 07 72
E-mail: museum@kff.kk.dk
Københavns Museums hjemmeside: www.copenhagen.dk
© Københavns Museum 2018

Foto på forsiden: Baggården til Vestergade 23 - 25. Foto: Københavns Museum.

Innehållsförteckning

1	Abstract	5
2	Undersökningens förhistoria.....	6
3	Administrativa data och utgrävningsdata	7
3.1	Administrativa data och utgrävningsdata.....	7
4	Kulturhistorisk bakgrund och områdets topografi	8
4.1	Kulturhistorisk bakgrund	8
4.2	Topografi.....	8
5	Centrala problemställningar	9
6	Utgrävningsmetod.....	10
6.1	Arkeologisk metod.....	10
6.2	Mätsystem.....	10
6.3	Fyndhantering och provtagning	10
6.4	Digital registrering och lagring	10
7	Undersökningens resultat.....	11
7.1	Lämningar	11
8	Sammanfattning.....	13
9	Framtida arbete	14
10	Litteraturliste	15
11	Kontextlista	16
12	Fotolista	17
13	Översiktplan	18

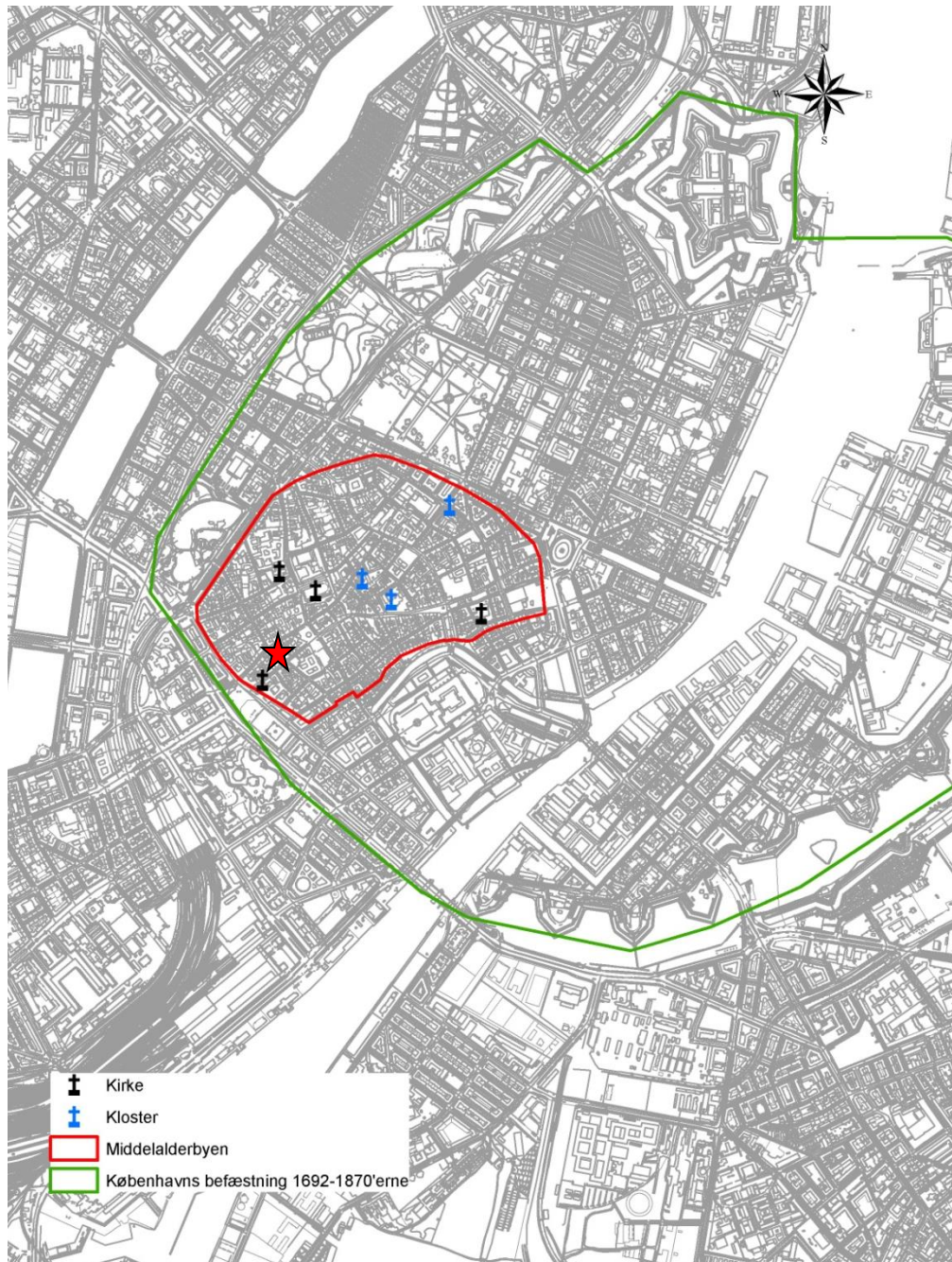

Fig. 1. Kort over København med markering af undersøgelsesområdet.

1 Abstract

På uppdrag av Hofor har Københavns Museum genomfört en utvidgad arkeologisk tilsyn. Detta i förbindelse med ledningsgrävningar på Vestergade 23 – 25. Merparten av markarbetena kom endast att beröra äldre schakt varför resultaten blev högst begränsade. Endast ett litet parti längst in i bakgården till Vestergade 17 syntes mindre omrört och delvis intakt. Här kunde man se en horisont bestående av förmultnat trä som eventuellt skulle kunna utgöra resterna efter ett gammalt golv. I övrigt påträffades inget av arkeologiskt intresse.

In connection with ground work for new central heating in Vestergade in central Copenhagen, Museum of Copenhagen have conducted an extended watching brief on behalf of Hofor. Most of the ground work where done in old trenches, only a small section in the backyard to Vestergade 17 seemed to be more intact. Here, in the section, a lense of decomposed wood could be seen. The condition of the wood was very bad but one thought was that it could be the remains of an old wooden floor. Otherwise, nothing of archaeological interest was discovered.

Arkæologiske perioder: 1700-tallet

Anlæg og fund:

Nøgleord: Forstyrrelser

2 Undersökningens förhistoria

Med anledning av att Københavns Kommune skall lägga ner ny fjärrvärme i Vestergade 17 samt i baggården till Vesterqade 23 – 25 har Københavns Museum på uppdrag av Høfor genomfört en utvidgad förundersökning på platsen.

Området berör några av de äldsta kända delarna av Köpenhamn, Clemensstaden och det ligger innanför kulturavsarealet, som betecknas med sb.nr. 020306-340. Dessutom har det funnits flera numera försvunna gatusträckningar från medeltiden i området. Området ligger också mycket tätt på den tidigmedeltida kyrka St Clemens och den därtill hörande kyrkogården (KBM3621 sb.nr. 020306-383).

KBM-nr.	Lokalitet	År	Beskrivelse
4274	Vestergade 33	2017	Kyrkogård
3621	Skt Clemens	2008	Kyrkogård
2131	Frederiksberggade 25	1999	Kyrkogård
0589	Frederiksberggade 38	1991	Kyrkogård och kyrka
AA89	Gammel Torv 22	1986	Raseringslager, kulturlager
AA72	Frederiksberggade 30	1984	Lösa människoben, rännor
-	Frederiksberggade 36	1910	Fundament till kyrka
-	Frederiksberggade 25	1906	Kyrka
-	Frederiksberggade 27	1873-74	Kyrka

Tabel 1. Tidligere arkæologiske observationer i området.

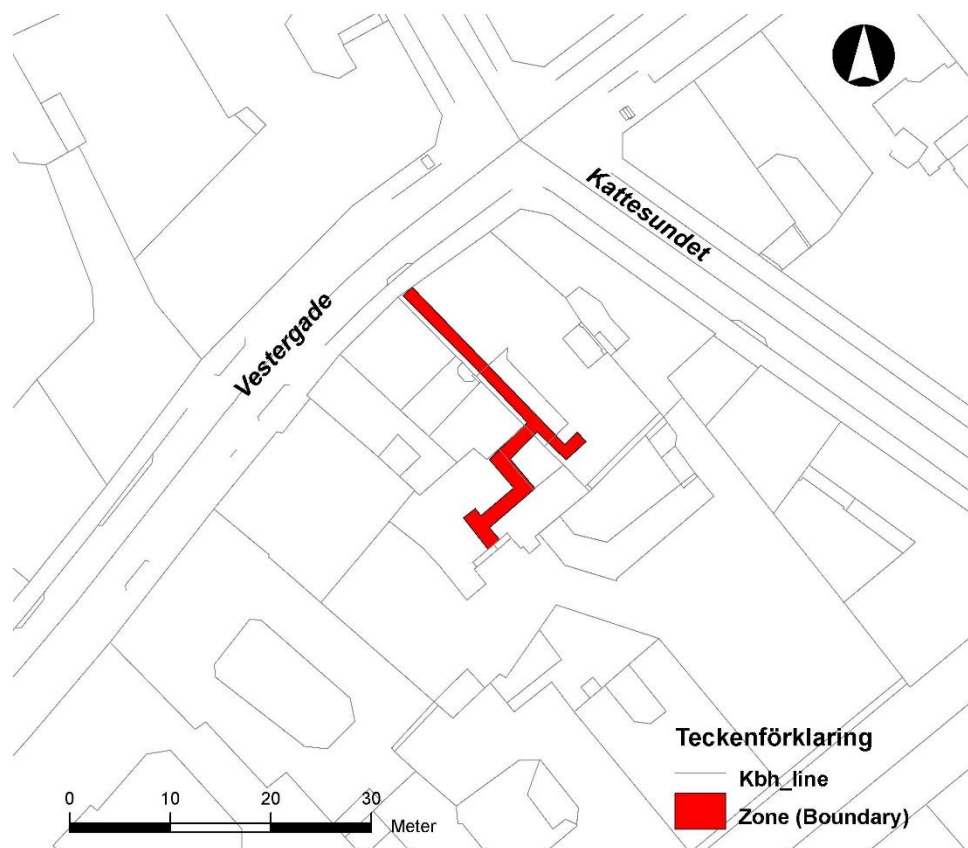

Fig. 2. Kort med markering af det udgravede område.

3 Administrativa data och utgrävningssdata

3.1 Administrativa data och utgrävningssdata

Allt dokumentationmaterial förvaras på Københavns Museum. All digital dokumentation såsom foton, Intrasis-databas, mailkorrespondens mm finns arkiverat på museets server samt i kommunens journalprogram eDOC under sakens journalnr 2017-0352600. Det finns också en papperskopia på rapporten i museets arkiv samt en digital kopia på museets server. Rapporten sänds också digitalt till byggherren. Rapporten kommer också att finnas tillgänglig som pdf på museets hemsida (www.copenhagen.dk) samt även på Slots og Kulturstyrelsens nationella onlineregister "Fund og Fortidsminder" (<http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/>).

Undersökningen ägde rum i omgångar mellan den 22/11 2017 – 14/12 2017. Fältarbetet företogs av Per Jansson med bistånd av Terje Stafseth. Rapporten skrevs av Per Jansson. Byggherre var Hofor. Den västra delen av undersökningen, i bakgården till Vestergade 23-25 utfördes med maskin medan utgrävningen i Vestergade 17 till stor del utfördes men hjälp av handgrävning.

KBM-nr. og internt journalnr.	4285
Slots- og Kulturstyrelsen journalnr.	17/08223
Amt	København
Herred	Sokkelund
Kommune	København
Kvarter	Nørre Kvarter
Sogn	Vor Frue
Periode for feltarbejde	22.11.2017 – 14.12.2017
Arkæologer	Per Jansson, Terje Stafseth
Areal (m2) samt % af område	45 m ² 100%
Volume (m3) samt % af område	50 m ³ 100%
Koordinatsystem	DKTM zone 3
Højdesystem	DVR 90
X-koordinater	1172816 - 1172843
Y-koordinater	651593 - 651603
Meter over havet	7,0 – 8,0
Bygherre	Hofor
Hovedentreprenør	Aarsleff

Tabell 2. Administrativa data och utgrävningssdata.

4 Kulturhistorisk bakgrund och områdets topografi

4.1 Kulturhistorisk bakgrund

Området kring Vestergade har genom årens lopp sett olika ut. Flera mindre gator har försvunnit medan andra har fått nya sträckningar (se fig. 3). Dagens gatunät ser i stort sett ut som det gjort sedan omläggningarna efter den stora stadsbranden år 1728.

Figur 3. Kvarteren kring undersøkningsområdet med tidligere kendte gator inlagde samt Clemensvoldens formodade utbredning.

Norr om kyrkan och kyrkogården, men något söder om Vestergade, gick Lille Sankt Clemensstræde och som gick över till Vombadstuestræde. Store Sankt Clemensstræde gick från Gammeltorv och slutade vid Kattesundet och Hellig Korsstræde. Båda dessa stræder försvinner efter branden 1728 och ersätts av Frederiksberggade och husen längs Vestergade – Frederiksberggade anläggs över de gamla nedbrunna huslämningarna.

4.2 Topografi

Undersøkningsområdet ligger i en lite mer höglänt del av det äldsta Köpenhamn. Terrängen stiger långsamt mot norr och markytan ligger på ca 7 – 8 meter över havet. Undergrunden i området består till största delen av gulbrun moränlera.

5 Centrala problemställningar

Detta var en mycket liten undersökning med begränsade ytor som skulle undersökas. Det fanns dock förhoppningar om att då man skulle in och gräva i bakgårdar skulle man kunna stöta på gamla fundament till byggnader eller gamla väglager till någon eller några av de nedlagda gatorna i området. Därför låg mycket av fokus på att se om man skulle kunna identifiera gamla nedlagda väglager i schakten.

6 Utgrävningsmetod

6.1 Arkeologisk metod

Det blev bara i mycket begränsad omfattning företaget någon typ av registrering. En profil blev handrensad och foton och skiss på den gjordes. Schakten på Vestergade 23 – 25 blev grävda med maskin medan det till största delen blev handgrävt med spade på Vestergade 17.

6.2 Mätssystem

På grund av områdets beliggenhet i en trång innergård så har varken totalstation eller GPS blivit använt. Schakten har digitaliserats in utifrån ritningar, mått och bilder. Det koordinatsystem som använts är DKTM zone 3 och höjdsystemet DVR90.

6.3 Fyndhantering och provtagning

Då de enstaka fynden som sågs påträffades i fyllnadsmassor valde vi att inte ta tillvara på dessa. Fynden var dessutom av högst ordinär karaktär. Inga prov togs vid tillsynet.

6.4 Digital registrering och lagring

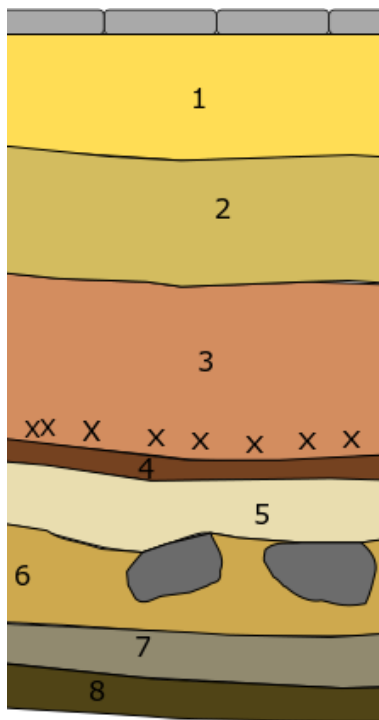
De digitaliseringar som finns ligger samlade i museets digitala registreringssystem Intrasis. Där finner man det under sagsnummer K2017:20.

7 Undersökningens resultat

Hela innergården på Vestergade 23 – 25 visade sig vara mycket förstörd av senare tiders olika aktiviteter. Inga lämningar iakttoogs. Vad det gäller Vestergade 17 så grävde man till största delen i samma schakt som de gamla ledningarna låg i. Endast längst in under taket, i entrén inne på bakgården sågs ett litet stycke mer orörd profil som dokumenterades genom foto och skiss.

7.1 Lämningar

Lämningarna som kunde dokumenteras hjälpligt inskränkte sig till en mindre profil längst inne på bakgården till Vestergade 17. Här kunde man se ett mindre parti som till synes var mindre omrört. Ungefär 60 cm ner i profilen sågs ett brunare lager, lager 3, som i botten innehöll en koncentration av träkol. Under detta syntes en lins med rödbrunt mycket murket trä som skulle kunna vara resterna efter ett trägolv, men som också skulle kunna vara resterna efter rottrådar, lager 4 (se figur 4). Därunder sågs ett sandigare gråbrunt lager med några stenar i, L5. Alla lager kändes förhållandevis lösa och var inte särskilt hårt packade.

Figur 4. Profilskiss över profilen 3C100002 i bakgården på Vestergade 17. Observera att det är bara en skiss med ungefärliga mått. Verklig storlek ca 1,20 m djup och som mest ca 0,80 m bredd. X markerar förekomst av träkol.

Foto 1. Sektion C100002

I övrigt grävdes mest gamla schakt upp och inget av arkeologiskt intresse kunde iaktas vid utgrävningarna.

8 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan man säga att det berörda området var mycket påverkat av moderna tiders händelser i området. Nästan inga orörda områden sågs just här delvis på grund av att man grävde stora delar för hand, vilket minimerade ytan man behöver ta upp vid bytet av ledningar.

Det var bara det lilla stycke som sågs längst in i bakgården på Vestergade 17 som tycktes vara någorlunda opåverkat av markarbeten.

9 Framtida arbete

Just detta område visade sig vara väldigt påverkat och förstört av senare tiders aktiviteter. Det utesluter dock inte att det kan finnas potential i omkringliggande områden och att man även i fortsättningen försöker finna spår efter kanske framförallt tidigmedeltida lämningar i området. Andra undersökningar i närområdet har visat att det trots till synes mestadels omrörda områden ibland kan finnas små rester efter mycket intressanta lämningar från det allra tidigaste Köpenhamn kvar att upptäcka.

10 Litteraturliste

Christophersen, A. 1984. Rapport fra Københavns Bymuseums udgravning i Frederiksberggade 30, matr. N. 24.

Hansen, E. 1991. Beretning fra udgravning af Frederiksberggade 38, matr Nr 20.

Jansson, P. 2017. KBM4274. Vestergade 33. Københavns Museum. København.

Jark Jensen, J. och Dahlström, H. 2009. KBM 3621. Beretning for Skt. Clemens I og III. Udgravning af den nordlige del af kirkegårdetilhørende den middelalderlige Skt. Clemens kirke, København – februar til juli 2008. Opublicerad rapport gjord av Københavns Museum.

11 Kontextlista

ID nr	Subklass	Tolkning
3C100002	Sektion	Ev golvlager?

Tabell 3. Kontextlista KBM 4285.

12 Fotolista

Foto nr	Intrasis ID	Motiv	Set fra	Dato	Sign
IMG1025		Bakgård Vestergade 23-25	SV	15/11	PJ
IMG1026		Bakgård Vestergade 23-25	SV	15/11	PJ
DSC1900		Bakgård Vestergade 23-25	SV		PJ
DSC1948		Vestergade 17	NV		PJ
DSC1952		Profil 3C100002	NV		PJ
DSC1954		Profil 3C100002	NV		PJ
DSC1964		Schakt södra delen Vesterg. 17	NV		PJ
DSC1975		Schakt Vestergade 17	SØ		PJ

Tabell 4. Fotolista för KBM4285.

13 Översiktplan

Figur 5. Översiktskarta KBM4285